

Realizacja programu „Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”

- Program *Solidarność Pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+*, został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 17 października 2008 r. Uszczegółowieniem zapisów Programu jest Dokument Implementacyjny (DI), przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 stycznia 2010 r. Zawiera on pakiet działań obejmującym szerokie spektrum inicjatyw, które kładą nacisk na poprawę aktywności zawodowej osób w wieku 50 + (w część także 45+).
- Program będzie realizowany do 2020 r., a jego celem strategicznym jest osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata na poziomie 50 %.
- **W III kw. 2010 r.** ww. wskaźnik zatrudnienia dla Polski kształtował się na poziomie **34,9 %**. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu z rokiem 2007 nastąpił **wzrost o ponad 5 punktów procentowych** (z poziomu 29,7%). Ponadto na **13 wskaźników** używanych do **monitorowania postępów** w realizacji celu strategicznego programu **8 uległo poprawie** od 2008 r.:
 - Przeciętny wiek przechodzenia na emeryturę (w latach) 2008 r. – 59 → 2009 r. – 59,3.
 - Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata (w %) 2008 r. – 31,6 → 2009 r. – 32,3 → II kw. 2010 r. – 32,9.
 - Udział osób w wieku 45-64 lata podnoszących swoje kwalifikacje (w %) 2008 r. – 1,4 → 2009 r. – 1,4 → II kw. 2010 r. – 2,8.
 - Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 45-64 lata (w %) 2008 r. – 18,4 → 2009 r. – 18,2 → II kw. 2010 r. – 18,9.
 - Liczba pracodawców zobowiązanych do wpłat dokonywanych na PFRON. Stan na koniec grudnia – 2008 r. - 34 390 → 2009 r. - 33 747.
 - Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 55-64 lata (w %) 2008 r. – 20,7 → 2009 r. – 21,9 → II kw. 2010 r. – 23,0.
 - Udział dzieci w wieku 0-6 lat objętych opieką instytucjonalną (w %) 2008 r. – 37,1 → 2009 r. – 39,1
 - Średni wiek wyjścia z rynku pracy (w latach) 2008 r. – 61,4 → 2009 r. – 61,0.
- Od rozpoczęcia Programu **zrealizowano 9 zadań legislacyjnych** pozostających w kompetencjach **Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz 1 zadanie o charakterze informacyjnym**. Dzięki temu stworzono lepsze, bardziej przyjazne dla aktywności osób po 50 roku życia otoczenie instytucjonalne (*szczególne omówienie zadań w załączniku*):
 - Wprowadzono zwolnienia ze składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń pracowniczych dla pracodawców zatrudniających osoby 50+, a także

skrócono okres choroby, za który pracodawca opłaca wynagrodzenie, co spowodowało obniżenie kosztów pracy.

- Wprowadzono ułatwienia dla podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników oraz rozwiązania służące upowszechnieniu kształcenia ustawicznego osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 50 i więcej lat. Dzięki temu osoby starsze będą mogły dłużej i produktywniej pracować, zachowując wysoki poziom satysfakcji z pracy.
- Wprowadzono w życie przepisy ograniczające liczbę osób uprawnionych do wcześniejszego przejścia na emeryturę, dzięki czemu obniżony zostanie efektywny wiek emerytalny.
- Stworzono warunki do rozwoju opieki nad dziećmi przyczyniając się do przeciwdziałania przedwczesnej dezaktywacji babć i dziadków zmuszonych do przerwania kariery w związku z koniecznością podjęcia się opieki nad wnukami.
- W ramach realizacji Programu **przeszkolono i podniesiono kwalifikacje ponad 106 tys.** osób bezrobotnych w wieku 45/50+ oraz osób niepełnosprawnych, a **także pracowników w wieku 50+**. Program służy również poprawie sytuacji w zakresie wiedzy pracowników służb zatrudnienia o istniejącym problemie dotyczącym aktywizacji zawodowej osób w wieku 50+ (**przeszkolono około 2 300 pracowników PSZ**).
- Warto wspomnieć, że spośród wspomnianych wcześniej osób korzystających ze szkoleń **blisko 57 tys. osób uczestniczyło w działaniach podejmowanych przez Urzędy Marszałkowskie i Wojewódzkie Urzędy Pracy**. W ten sposób uwzględnia się dość zróżnicowaną sytuację na regionalnych rynkach pracy, a także angażuje w realizację różnych interesariuszy.
- W chwili obecnej ciągle realizowane są 33 zadania o bardzo szerokim zakresie. Obejmują one m.in. działania służące aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych po 50 roku życia, działania adresowane do osób aktywnych zawodowo,¹ wirtualny system nauczania 50+² jak również projekty innowacyjne np. *Centrum umiejętności 45+*.
- Należy także zwrócić uwagę, że w wyniku realizacji programu **powstaje także szereg rezultatów miękkich**, jak np.: zmiana postawy osób starszych na rynku pracy z biernej (wycofanej) na bardziej aktywnej, zwiększenie asertywności i kreatywności osób uczestniczących w różnych formach aktywizacji zawodowej, zmiana postrzegania osób starszych oraz przełamywanie panujących stereotypów, podniesienie świadomości zdrowotnej pracowników itp.
- Realizacja Programu *Solidarność Pokoleń* **finansowana jest z 7 źródeł**, które obejmują: Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,

¹ *Regionalne kadry gospodarki*, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie

² Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Emerytur Pomostowych, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

- Do dnia 30 czerwca 2010 r. na całość programu **wydanych zostało 7,8 mld zł**, co stanowi **45,8 % założonego planu** na koniec 2010 r. Kwota wydatków skierowanych bezpośrednio do **grupy docelowej Programu wynosi 2,3 mld zł (63,8 % planu** na koniec 2010 r.). Podstawową **formą finansowania** działań ujętych w Programie jest dofinansowanie z **Europejskiego Funduszu Społecznego (37 % poniesionych wydatków)**. Szczegółowe zestawienie źródeł finansowania działań podejmowanych w ramach Programu przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Planowane (2008 r.-2010 r.) oraz poniesione wydatki w okresie (2008 – I połowa 2010 r.), w tys. zł.

	Planowane wydatki		Poniesione wydatki	
	Grupa wieku 45/50+	Ogółem	Grupa wieku 45/50+	Ogółem
EFS	1 270 394	5 305 239	814 430	2 875 391
FP	80	1 080 649	32	909 984
PEFRON	567 269	571 746	235 905	236 110
Budżet	176 175	2 362 611	177 003	820 587
Budżet Inst. Odp.	145 700	166 816	106 281	114 700
PO FIO	-	7 730	-	7 730
EFROW	-	6 024 744*	-	1 778 225*
Fundusz Emerytur Pomostowych	82 579	82 579	31 723	31 723
Koszty zmniejszonych składek na FP	350 000	350 000	180 000	180 000
Koszty zmniejszonych składek FGŚP	33 000	33 000	7 300	7 300
Koszty wypłat zasiłków chorobowych ZUS	1 000 000	1 000 000	800 000	800 000
Ogółem	3 625 197	16 985 114	2 352 674	7 761 750

* kwota podana w sprawozdaniu w EURO, przeliczona na PLN po kursie 4,04 zł/€

kolorem szarym zaznaczono kwoty szacunkowe

Źródło: opracowanie własne MPiPS na podstawie kart sprawozdań oraz własnych szacunków.
Załącznik I.

Wykaz zadań legislacyjnych, dotyczących:

- ✓ **Zwolnienia pracodawców z obowiązku opłacania składek na FGŚP (0,1 %) oraz FP (2,45 %) za pracowników w wieku około emerytalnym oraz okresowe zwolnienie pracodawcy zatrudniającego osobę w wieku 50+, która przed podjęciem pracy była zarejestrowana jako bezrobotna. Koszty zmniejszenia składek to:**

Kwoty szacunkowe MPiPS:

FP : 180 mln zł,

FGŚP : 7,3 mln zł.

- ✓ **Zmniejszenia liczby dni choroby, za które pracodawca wypłaca wynagrodzenie, z 33 do 14, obniżając tym samym koszty pracy związane z finansowaniem choroby pracowników. Z dniem 1 stycznia 2011 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa polegająca na zwiększeniu wymiaru zasiłków chorobowych przysługujących pracownikom powyżej 50 roku życia z 70% do 80% w okresie od 15 do 33 dnia niezdolności do pracy w roku kalendarzowym.**

Kwoty szacunkowe podane przez ZUS za 2009 rok: 500 mln zł.

- ✓ **Ułatwienia podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników, w tym także w wieku 50+,**

W dniu 20 maja 2010 r. Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy *Kodeks Pracy* oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Ustawa obowiązuje od 16 lipca 2010 r. Ustawa przewiduje możliwość **udzielania pracownikom** podnoszącym kwalifikacje zawodowe z inicjatywy pracodawcy albo za jego **zgoda płatnego urlopu szkoleniowego**, a także **płatnego zwolnienia z całości lub części dnia pracy**, na czas niezbędny, by punktualnie przybyć na obowiązkowe zajęcia oraz na czas ich trwania. Ponadto ustawa umożliwi przyznanie przez pracodawcę pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe dodatkowych świadczeń, np. pokrycie opłat za kształcenie, przejazd, podręczniki i zakwaterowanie. Wartość takich świadczeń jest zwolniona z podatku dochodowego od osób fizycznych.

- ✓ **Wprowadzenie w życie znowelizowanych przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych³ oraz ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.⁴, ograniczając tym samym liczbę uprawnionych do wcześniejszego przejścia na emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze z około 1,2 mln osób do około 270 tys. osób. Tym samym w 2009 r. efektywny wiek przechodzenia na emeryturę wyniósł 59,3 lata, wzrost o 0,3 roku w stosunku do 2008 r.**

Do dnia 30 VI 2010 r. koszty poniesione z Funduszu Emerytur Pomostowych wynosiły 32 mln zł.

³ Dz. U. z 2008 r. Nr 67, poz. 411

⁴ Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656

- ✓ Wejście w życie z dniem 1 stycznia 2009 r. ustawy o zmianie ustawy *Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw*,⁵ **umożliwiło finansowania przedszkoli przyzakładowych z zakładowych funduszy świadczeń socjalnych.**

Od 2008 r. **liczba przedszkoli** (publicznych i niepublicznych) **powiększyła się o 403** placówki. W 2009 r. funkcjonowało w Polsce 8 441 przedszkola (w tym na wsi 2 832). Zwiększyła się także **o 772 liczba placówek przedszkolnych w szkołach podstawowych**. W 2009 r. było ich 11 933 (w tym na wsi 8 214).

- ✓ **Upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 50 i więcej lat.** Znowelizowano ustawę *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*⁶. Dodatkowo sporządzono i wdrożono rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2009 r. *w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych*⁷. Zmiany dotyczyły **zwiększenia dostępu do usług i instrumentów rynku pracy służących podnoszeniu kwalifikacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym osób w wieku 50+ oraz wprowadzenia nowego programu aktywizacji zawodowej pn. przygotowanie zawodowe dorosłych.**

- ✓ **Upowszechnienie programów rynku pracy dla osób w wieku 45 i więcej lat.** Wprowadzono **zmiany w przepisach ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy**⁸ oraz **utworzono rezerwę FP** na dodatkowe programy aktywizacji osób w wieku 45 i więcej lat w **kwocie 60 mln zł** (w późniejszym okresie **podwyższono kwotę do 124,2 mln zł**), **wydatkowano 105, 4 mln zł**

Liczba osób objętych programem: 22 629 w tym m.in.:

- staże 6 328 osób,
- szkolenia 6 291 osób,
- roboty publiczne 6 122 osoby,
- prace interwencyjne 1 510 osób,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej 1 118 osób,

zatrudniono 9 656 osób, efektywność 42,7 %.

- ✓ **Uproszczenie procedur udzielania wsparcia ze środków publicznych pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne** (ustawa z 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*⁹ i rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 czerwca 2009 r. *w sprawie zwrotu dodatkowych kosztów związanych*

⁵ Dz. U. z 2008 r. Nr 237 poz. 1654

⁶ Dz. U. z 2009 r. Nr 6, poz.33

⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 61, poz. 502

⁸ Dz. U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33

⁹ Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1652

z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych¹⁰) oraz wprowadzeniu przepisów dotyczących równego traktowania pracodawców na otwartym i chronionym rynku pracy w zakresie dofinansowania wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych (ustawa o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej(...) oraz ustawa z 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych.¹¹

- ✓ **Upowszechnianie kształcenia ustawicznego dla osób pracujących w wieku 45 lat i więcej.** Znowelizowano ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,¹² która zaczęła obowiązywać od 1 lutego 2009 r. Wprowadzono następujące zmiany: **umożliwiono osobom pracującym w wieku 45+ korzystanie z pomocy urzędu pracy w podnoszeniu kwalifikacji** (w postaci: skierowania na szkolenie, sfinansowania kosztów egzaminów, sfinansowania studiów podyplomowych, możliwości korzystania z pożyczki szkoleniowej), **na podobnych zasadach jak wcześniej przysługiwały osobom bezrobotnym i poszukującym pracy.** Przewidziano **wsparcie pracodawców inwestujących w szkolenia pracowników** poprzez wprowadzenie ułatwień w zakładaniu i wykorzystywaniu funduszu szkoleniowego, wprowadzono ułatwienia w dostępie do środków funduszu pracy na dofinansowanie szkoleń osób pracujących, ze szczególnym uwzględnieniem grupy osób w wieku 45+, **wprowadzono wyższe limity finansowe mające zachęcić pracodawców do inwestowania w szkolenia starszych pracowników.**

¹⁰ Dz. U. z 2009 r. Nr 109, poz. 913

¹¹ Dz. U. z 2009 r. Nr 219, poz. 1706

¹² Dz. U. z 2009 r. Nr 6, poz.33